

Presència i context del Mestre del timpà de Cabestany

La formació de la *traditio classica* d'un taller d'escultura meridional (ca. 1160-1200)

Laura Bartolomé Roviras

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA
DEPARTAMENT D'HISTÒRIA DE L'ART

Presència i context del Mestre del timpà de Cabestany

La formació de la *traditio classica* d'un taller d'escultura meridional
(ca. 1160-1200)

Tesi que presenta: Laura Bartolomé Roviras

Per a optar al títol de Doctora en Història de l'Art,
amb la menció específica de "Doctor Europeu"

Director: Dr. Antoni José i Pitarch

Catedràtic d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona

Programa de Doctorat:

Vies de recerca en Història de l'Art (2000-2001)

Barcelona, 2010

Volum I: Text

Per a la realització d'aquesta tesi doctoral s'ha comptat amb la concessió de dues beques de recerca per part de les següents institucions:

Borsa di studio annuali post-laurea (2007-2008)

Beca BE: Beques per estades de recerca fora de Catalunya (2006-2007)

I.	Índex	p. 10
II.	<i>Incipit Vita Thesis</i>	p. 20
	<i>Incipit Vita Thesis</i>	
III.	Agraïments	p. 38
IV.	Metodologia	p. 46
	<i>Methodology</i>	
V.	Estat de la qüestió	p. 60
	V.1 [1944-2009] Impressions d'una "personalitat" escultòrica	p. 62
	V.2 [1944] Josep Gudiol i el "naixement" del Mestre de Cabestany	p. 69
	V.3 [1944-2000] Noves atribucions del corpus del Mestre de Cabestany.	
	Principals línies d'interpretació	p. 75
	V.4 [2000-2009] Per un replantejament del Mestre de Cabestany	p. 96
	V.5 Corpus cronològic del Mestre de Cabestany	p. 100
VI.	[Presència] Corpus del Mestre del timpà de Cabestany	p. 106
	VI.0 Consideracions prèvies	p. 108
	VI.1 Timpà de la Benedicció i Mort, Resurrecció i Assumpció de Maria	p. 114
	VI.1.1 Església parroquial de Santa Maria de Cabestany	p. 115
	VI.1.2 Timpà de la Benedicció i Mort, Resurrecció i Assumpció de Maria	p. 119
	VI.2 Capitell de Daniel a la fossa dels lleons	p. 138
	VI.2.1 Abadia de Sant'Antimo a Castelnuovo dell'Abate	p. 139
	VI.2.2 Capitell de Daniel a la fossa dels lleons	p. 145

VI.3 Columna de la Infància de Jesús	p. 156
VI.3.1 Església de San Giovanni in Sugana	p. 157
VI.3.2 Columna de la Infància de Jesús	p. 159
VI.4 Escultura arquitectònica de l'exterior de la capçalera	p. 172
VI.4.1 Abadia de Sant Papol	p. 173
VI.4.2 Escultura arquitectònica de l'exterior de la capçalera	p. 176
VI.4.2.1 Capitell de Primera condemna de Daniel a la fossa dels lleons	p. 176
VI.4.2.2 Capitell de Segona condemna de Daniel a la fossa dels lleons	p. 178
VI.4.2.3 Capitell corinti amb caps zoomòrfics	p. 179
VI.4.2.4 Capitell amb figures de lleons als angles	p. 179
VI.4.2.5 Permòdols esculpits amb motius antropomòrfics i zoomòrfics	p. 180
VI.5 Sarcòfag del Martiri de Sant Serní	p. 188
VI.5.1 Abadia benedictina de Sant Hilari d'Aude	p. 189
VI.5.2 Sarcòfag del Martiri de Sant Serní	p. 191
VI.6 Escultura arquitectònica de l'interior de l'església	p. 206
VI.6.1 Església parroquial de Santa Maria de Rius Menerbés	p. 207
VI.6.2 Escultura arquitectònica de l'interior de l'església	p. 211
VI.6.2.1 Capitell de l'Assumpció de Maria	p. 211
VI.6.2.2 Capitell corinti	p. 216
VI.7 Fragments d'una portada de Santa Maria de Lagrassa	p. 220
VI.7.1 Abadia de Santa Maria de Lagrassa	p. 221
VI.7.2 Fragments d'una portada de Santa Maria de Lagrassa	p. 225
VI.7.2.1 Dovelles	p. 225
VI.7.2.2 Fragment amb figura humana i cap de lleó	p. 231
VI.7.2.3 Fragment amb figura humana i cap de bòvid	p. 234
VI.8 Portada de la Galilea de Sant Pere de Rodes	p. 240
VI.8.1 Església de Sant Pere de Rodes	p. 241
VI.8.2 Portada de la Galilea de Sant Pere de Rodes [Restitució hipotètica]	p. 252
VI.8.2.1 Cap de Sant Pere	p. 258
VI.8.2.2 Cos de Sant Pere	p. 264
VI.8.2.3 Miracle de la pesca miraculosa	p. 268
VI.8.2.4 Miracle de la curació de l'home de la mà seca	p. 271
VI.8.2.5 Miracle de la curació de la sogra de Simó	p. 274

VI.8.2.6 Miracle de la curació de la dona amb hemorràgies	p. 277
VI.8.2.7 L'Aparició de Jesús a Pere i Andreu després de la Resurrecció	p. 280
VI.8.2.8 <i>Traditio Legis</i>	p. 287
VI.8.2.9 Fragment historiat amb dues mans	p. 290
VI.8.2.10 Fragment amb motiu ornamental	p. 292
VI.8.2.11 Cap de figura masculina	p. 294
VI.8.2.12 Cap de figura masculina	p. 296
VI.8.2.13 Cap de figura masculina	p. 298
VI.8.2.14 Cap de figura masculina	p. 300
VI.8.2.15 Cap de figura masculina	p. 302
VI.8.2.16 Caps de figures masculines	p. 304
VI.8.2.17 Cap de lleó	p. 306
VI.8.2.18 Cap de figura masculina	p. 308
VI.8.2.19 Caps de figures masculines	p. 311
VI.8.2.20 <i>Agnus Dei</i>	p. 313
VI.8.2.21 Fragments ornamentals <i>in situ</i>	p. 315
VI.8.2.22 Dovelles amb motius ornamentals	p. 317
VI.8.2.23 Capitell amb lleons	p. 319
VI.8.2.24 Capitell amb lleons en lluita	p. 322
VI.8.2.25 Capitell amb ornamentació vegetal	p. 324
VI.8.2.26 Fust de columna	p. 327
VI.8.2.27 Àbac amb ornamentació vegetal	p. 329
VI.8.2.28 Fragments de cornisa amb inscripció epigràfica	p. 331
VI.10 Fris de la Infància de Jesús	p. 336
VI.9.1 Església parroquial de Santa Maria d'El Voló	p. 337
VI.9.2 Fris de la Infància de Jesús	p. 339
VI.10 Timpà i llinda de Santa María de Errondo	p. 354
VI.10.1 Església parroquial de Santa María de Errondo	p. 355
VI.10.2 Timpà de les Tres Temptacions de Jesús al desert	p. 358
VI.10.3 Llinda amb Crismó sostingut per àngels	p. 366
VI.11. Obres atribuïdes al Mestre de Cabestany descartades al	p. 372
Corpus del Mestre del timpà de Cabestany	
VI.11. Obres atribuïdes al Mestre de Cabestany descartades al	p. 373
Corpus del Mestre del timpà de Cabestany. Consideracions	

VI.11.1 Capitells del claustre de Santo Stefano de Prato	p. 374
VI.11.2 Capitells del Musée Archéologique de Narbona	p. 377
VI.11.3 Escultura arquitectònica de Sant Esteve de Vassière	p. 379
VI.11.4 Escultura arquitectònica de Santa Maria del Camp	p. 381
VI.11.5 Escultura arquitectònica de Sant Pere de Galligants	p. 383
VI.11.6 Capitell de Sant Esteve d'en Bas	p. 386
VI.11.7 Permòdols de l'església de la Purificació de Villaveta	p. 388
VI.11.8 Relleus historiatats del castell de Quat'Sos a La Réole	p. 390
VI.12 Síntesi - <i>Synthesis</i>	p. 392
VII. [Context] Fonts materials	p. 402
VII.1 Fonts materials de l'obra del Mestre del timpà de Cabestany	p. 404
VII.2 Sarcòfags romans dels segles III i IV. Estat de la qüestió	p. 406
VII.3 Identificació dels denominadors comuns entre els sarcòfags romans i l'obra del Mestre del timpà de Cabestany	p. 411
VII.3.1 Utilització del marbre com a material "preferent"	p. 412
VII.3.2 <i>Reimpiego</i> o reutilització de sarcòfags romans	p. 413
VII.3.3 Composició	p. 416
VII.3.4 Disposició	p. 424
VII.3.5 Estil/Tècnica	p. 429
VII.3.6 Declamació	p. 438
VII.4 El sarcòfag de Sant Serní: l'assimilació d'un sarcòfag romà del segle III	p. 440
VII.5 Pisa, Arle, Girona: la recepció dels sarcòfags romans	p. 442
VII.6 Síntesi - <i>Synthesis</i>	p. 446
VIII. [Context] Fonts materials contemporànies:	
El context de formació del Mestre del timpà de Cabestany	p. 452
VIII.1 El context de formació del Mestre del timpà de Cabestany. Metodologia	p. 454

VIII.2 El context de formació del Mestre del timpà de Cabestany: Pisa a partir de l'any 1158/1159	p. 458
VIII.2.1 La construcció de la catedral de Santa Maria de Pisa (ca. 1064-1180)	p. 459
VIII.2.2 L'escultura arquitectònica de la façana de Santa Maria di Pisa	p. 464
VIII.2.3 La recuperació de sarcòfags antics: enterraments	p. 468
VIII.3 L'escultura de la Toscana occidental a partir del 1158/1159: denominadors comuns	p. 471
VIII.3.1 El púlpit de Santa Maria de Pisa del Mestre Guilielmus	p. 471
VIII.3.1.1 <i>Prestantior arte modernis</i> : L'auto-proclamació del mestre escultor	p. 480
VIII.3.2 El púlpit de San Gennaro a Capannori	p. 485
VIII.3.3 Fragments del púlpit de San Zeno de Pistoia	p. 488
VIII.3.4 Fragments del cancell d'altar de Santa Maria de Volterra	p. 491
VIII.3.5 La font baptismal de SS. Giovanni Evangelista i Ermolao de Calci	p. 495
VIII.3.6 Llinda amb la Història de Constantí i el Papa Silvestre	p. 501
VIII.4 El Mestre Biduinus: la segona generació de la dècada de 1170	p. 504
VIII.4.1 El sarcòfag del Giudice Giratto	p. 505
VIII.4.2 La llinda de la façana de SS. Ippolito i Cassiano a Settimo	p. 509
VIII.4.3 La porta de San Leonardo al Frigido	p. 514
VIII.5 Un altre exemple de la influència dels sarcòfags romans: la font baptismal de San Frediano a Lucca	p. 519
VIII.6 De la formació del Mestre del timpà de Cabestany a Pisa a l'actuació a l'abadia de Sant'Antimo a Siena	p. 524
VIII.7 Síntesi - <i>Synthesis</i>	p. 528
IX. [Context] El marc històric: Els ponts de diàleg de la Corona d'Aragó i la Toscana durant la segona meitat del segle XII	p. 536
IX.1 El marc històric de la Corona d'Aragó durant la segona meitat del segle XII	p. 538
IX.2 <i>Iste liber ostendit veritatem primi Comitis Barchinonesis</i>	p. 540
IX.3 [...] <i>societatis et amicitie atque donationes, quam Raymundus Berengarius, Barchinone gloriosissimus comes, Pisanis fecit</i>	p. 551

IX.4	<i>Properans ad limina beati Jacobi</i>	p. 558
IX.5	El monacat benedictí	p. 570
IX.6	Síntesi - <i>Synthesis</i>	p. 576
X.	Conclusions	p. 582
	<i>Conclusions</i>	
X.	Conclusions	p. 584
	<i>X. Conclusions</i>	p. 585
X.1	[Presència] El taller del Mestre del timpà de Cabestany	p. 586
	<i>X.1 [Presence] Master of the tympanum of Cabestany's workshop</i>	p. 587
X.2	[Context] La formació del Mestre del timpà de Cabestany	p. 594
	<i>X.2 [Context] Master of the tympanum of Cabestany's apprenticeship</i>	p. 595
X.3	[Presència] Cronologia del taller del Mestre del timpà de Cabestany	p. 600
	<i>X.3 [Presence] Master of the tympanum of Cabestany's workshop chronology</i>	p. 601
X.4	[Context] Desplaçament del taller del Mestre del timpà de Cabestany	p. 610
	<i>X.4 [Context] Master of the tympanum of Cabestany's transfer</i>	p. 611
XI.	Apèndix documental	p. 622
XII.	Bibliografia	p. 652